

Cover

Til ØU

Orientering om aftale mellem regering og KL om ændringer af selvbudgetteringsordningen

Resumé

Regeringen og KL har aftalt ændringer af selvbudgetteringsordningen, så den primært bliver relevant for vækstkommuner og stabiliteten i den kommunale økonomi øges. Aftalen indebærer, at processen for forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2026 kan forventes afsluttet i juni som vanligt. Såfremt justeringerne af selvbudgetteringsordningen giver anledning til tilpasninger i processen for kommunens valg af budgetgrundlag, orienteres Økonomiudvalget herom.

Sagsfremstilling

Regeringen og KL har den 18. februar 2025 indgået aftale om justeringer af selvbudgetteringsordningen. Aftalen indebærer at forhandlingerne om kommunernes økonomi for 2026 efter vanlig praksis kan forventes afsluttet i juni.

De seneste to år har mange kommuner valgt selvbudgettering pga. statens forbedrede konjunkturvurderinger sammenlignet med statsgarantien. Det høje antal selvbudgetterende kommuner giver usikkerhed i den kommunale økonomi. I november 2024 foreslog regeringen at afskaffe selvbudgetteringsmuligheden. Efter drøftelser med KL blev forslaget trukket tilbage, og der var enighed om at se på ændringer af selvbudgetteringsordningen.

I dag opgøres selvbudgettering ud fra skattegrundlag og folketal både lokalt og nationalt. Reglerne i det generelle udligningssystem bevirker, at landsudviklingen har stor betydning for kommunernes gevinster ved selvbudgettering. Med den nye aftale vil kommunens resultatet alene baseres på udviklingen lokalt i den enkelte kommune. Derved vil landsudviklingen ikke længere gavne selvbudgetterende kommuner som i dag. Det vil forventeligt reducere gevinsten ved selvbudgettering for størstedelen af kommunerne.

Der indføres en øvre grænse for gevinster fra selvbudgettering og tilhørende modregning i bloktilskuddet tre år efter budgetåret. Hvis gevinsten overstiger 1,5 mia. kr., nedskrives den overskydende gevinst for kommuner med positiv gevinst fra selvbudgettering baseret på deres andel af den samlede gevinst. Hensigten med ændringen er at øge

24-02-2025

Sagsnummer i F2
2025 - 3827

Dokumentnummer i F2
7331119

Sagsnummer eDoc
2025-0063699

Sagsbehandler
Kenneth Møllerup-Faurschou

stabiliteten i den kommunale økonomi samlet set og sikkerheden om indtægtsgrundlaget for kommuner, der vælger statsgaranti.

Videre proces

Økonomiforvaltningen bemærker, at aftalen skal udmøntes ved lov, og alle detaljer ved den nye ordning ikke kendes på nuværende tidspunkt. Ændringerne gælder fra budget 2026. Økonomiforvaltningen vil orientere Økonomiudvalget, hvis aftalen påvirker processen for kommunens valg mellem statsgaranti og selvbudgettering i budget 2026.

Bilag

- Aftale mellem regering og KL om ændringer af selvbudgetteringsordningen
- Borgmesterbrev af 18. feb. 2025 fra KL vedr. ny ordning for selvbudgettering
- Fakta om den nye ordning for selvbudgettering

Aftale mellem regeringen og KL om ændringer af selvbudgetteringsordningen

18. februar 2025

Muligheden for at selvbudgettere har særligt til formål at give kommuner med vækst mulighed for at tilpasse deres budgetter til de lokale forventninger. Selvbudgetteringsordningen har dog også givet anledning til usikkerhed for kommunerne, herunder de kommuner, der vælger statsgarantien.

Det fremgår af *Aftale mellem regeringen og KL af d. 18. november 2024*, at der skal opnås enighed om holdbare ændringer af selvbudgetteringsordningen, der understøtter, at ordningen primært skal være relevante for en mindre gruppe af vækstkommuner, og der samtidig sikrer større stabilitet for kommuner, der vælger det statsgaranterede udskrivningsgrundlag.

Regeringen og KL er på den baggrund enige om at ændre reglerne for selvbudgetteringsordningen, så selvbudgettering fremover har fokus på kommunens egen udvikling, *jf. boks 1*. Kommunerne vil fortsat have mulighed for at selvbudgettere med eget udskrivningsgrundlag og folketal, mens effekterne i efterreguleringen generelt reduceres.

Parterne er ligeledes enige om at etablere et sikkerhedsnet, så budgetsikkerheden for kommuner, der vælger statsgaranti, også understøttes under særlige omstændigheder. Konkret indebærer sikkerhedsnettet, at der fastsættes en øvre ramme på 1,5 mia. kr. for de samlede gevinster i selvbudgetteringsordningen, og dermed den samlede maksimale modregning i bloktilskuddet for alle kommuner.

Ændringerne sigter på, at ordningen primært skal være relevant for en mindre gruppe væstkommuner, så budgetterne kan tilpasses til lokale forhold, samtidig med at ordningen fremadrettet giver øget stabilitet og budgetsikkerhed for kommuner, der vælger det statsgaranterede udskrivningsgrundlag. Parterne vil løbende følge erfaringerne med de ændrede regler.

Regeringen vil fremsætte lovgivning med henblik på, at ændringerne kan træde i kraft med virkning fra og med kommunernes budgetlægning for 2026.

Det er også regeringens intention, at de kommuner, der i 2024 og 2025 har valgt statsgaranti, ikke skal stilles værre i forbindelse med efterreguleringen vedrørende disse år, end hvis de havde valgt selvbudgettering efter den nuværende ordning.

Boks 1

Fakta om ændringen af selvbudgetteringsordningen

Ændringen indebærer, at den endelige udligningsberegning kun opdateres i forhold til den enkelte selvbudgetterende kommunes endeligt opgjorte udskrivningsgrundlag og indbyggere. Beregningen af udligningsbeløbet i forbindelse med efterreguleringen for kommuner, der vælger selvbudgettering, vil ske i forhold til landsgennemsnittet i den statsgaranterede udligningsberegning.

Ændringen vil overordnet set reducere de forventede effekter af selvbudgetteringsordningen, eftersom der ikke længere vil være en effekt, som kan tilskrives den endelige udvikling i andre kommuner. Dermed øges budgetsikkerheden og stabiliteten for kommuner, der vælger statsgarantien, også i år med ændringer som følge af konjunkturudviklingen.

For at skabe yderligere budgetsikkerhed for kommuner med statsgaranti, etableres der samtidig et sikkerhedsnet. Det indebærer, at der fastsættes en øvre ramme på 1,5 mia. kr. for de samlede gevinster i selvbudgetteringsordningen og dermed den samlede modregning i bloktilskuddet for alle kommuner. Rammen reguleres årligt med udviklingen i det statsgaranterede udskrivningsgrundlag, dog maksimalt en vækst på 5 pct. fra et år til det næste.

Såfremt den samlede selvbudgetteringsgevinst overstiger rammen, foretages der en nedskrivning af den overskydende gevinst for de selvbudgetterende kommuner, hvor der kan opgøres en positiv gevinst. Nedskrivningen fordeles efter en nøgle, der er baseret på disse kommuners andel af gevinsten. Efterreguleringen af kommunernes skatteindtægter reguleres med nedskrivningen.

Gevinster og tab indgår efter almindelige kommunaløkonomiske principper i fastsættelsen af bloktilskuddet. Det vil bl.a. sige, at gevinster og tab modregnes for kommunerne under ét ifm. balanceopstillingen, også i ekstraordinære tilfælde.

Ny ordning for selvbudgettering

Kære borgmester

En af de væsentligste karakteristika og forudsætninger for det lokale repræsentative demokrati er, at den enkelte kommunalbestyrelse kan finde den rette balance mellem borgernes skattebetaling og den service, kommunen leverer til borgerne. Derfor skal det også være kommunalbestyrelsens ansvar at budgettere både kommunens udgifter og indtægter.

I både 2024 og 2025 har usædvanligt mange kommuner valgt at selvbudgettere modsat mange foregående år, hvor kun en mindre gruppe af vækstkommuner benyttede sig af den mulighed. Det skyldes altovervejende, at forventningerne til udskrivningsgrundlaget i både 2024 og 2025 steg meget markant ift. det forudsatte niveau i statsgarantien. Efterfølgende er udskrivningsgrundlaget blot vokset yderligere, hvilket har medført en betydelig usikkerhed omkring den kommunale økonomi.

I november aftalte regeringen og KL et fælles arbejde om en ændring af selvbudgetteringsordningen. Ordningen skal både tilgodese de kommuner, som fortsat har brug for en mulighed for selvbudgettering, og de kommuner for hvem statsgarantien er helt nødvendig. Centrale hensyn for KL i arbejdet har været at bevare de kommunale frihedsgrader, så den enkelte kommune kan budgettere med et indtægtsgrundlag, der afspejler borgersammensætningen. Samtidig har det været væsentligt at sikre større stabilitet i kommunernes økonomi. KL har undervejs i arbejdet inddraget synspunkter fra borgmesterkredsen, som kom frem ifm. budgetkoordineringen og de afviklede studiekredse i efteråret.

Regeringen og KL er med afsæt i det fælles arbejde enige om nogle justeringer i den nuværende mulighed for selvbudgettering gældende fra 2026. Kommunerne vil fortsat have mulighed for at selvbudgettere som hidtil, men ordningen lægger fremover betydeligt mere vægt på kommunens egen udvikling, mens udviklingen i hele landet ikke på samme måde som i dag vil komme de selvbudgetterende kommuner til gavn. Det vil mindske virkningerne i ordningen og gøre det relevant for færre kommuner at selvbudgettere.

Samtidig indføres et "sikkerhedsnet", så den samlede selvbudgetteringsgevinst – og modregning i bloktilskuddet – ikke kan overstige 1,5 mia. kr.

Aftalen sikrer større budgetsikkerhed for de kommuner, der ønsker at budgettere med statsgaranti.

Dato: 18. februar 2025

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 2

Endelig fremgår det, at de kommuner, der i 2024 og 2025 har valgt statsgaranti, ikke skal stilles værre, end hvis de havde valgt selvbudgettering efter den nuværende ordning. Den nærmere håndtering fastlægges i forbindelse med, at efterreguleringen for selvbudgetteringen i de to år kendes.

Dato: 18. februar 2025

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 2

Med venlig hilsen

Martin Damm

Kristian Vendelbo

Fakta om den nye ordning for selvbudgettering

Det følgende omhandler de væsentligste elementer i den nye ordning for selvbudgettering. På side 2 er der et skema, hvor den nuværende ordning for selvbudgettering sammenholdes med den nye ordning.

Væsentlige elementer i den nye ordning for selvbudgettering fra 2026:

- Kommunernes nuværende mulighed for selvbudgettering fastholdes.
- Kommunerne vil fortsat kunne vælge at anvende eget skøn for kommunens egne folketal og eget udskrivningsgrundlag.
- Ændringen af ordningen for selvbudgettering omhandler alene de landstal, der indgår i beregningen af efterreguleringen af udligningen for kommuner, der vælger selvbudgettering.
- Det landsgennemsnitlige beskatningsgrundlag pr. indbygger samt det landsgennemsnitlige udgiftsbehov pr. indbygger opdateres ikke - som i den nuværende ordning - men fastholdes på værdierne i den udmeldte statsgaranti.
- Det medfører, at kommuner med et skønnet øget udskrivningsgrundlag vil blive udlignet med et "normalt" udligningsniveau, når kommunens øgede udskrivningsgrundlag pr. indbygger øger forskellen til det landsgennemsnitlige niveau.
- Det medfører en højere stabilitet for den enkelte kommune både i år med højere og lavere udsving i skønnene på landsplan.
- I dag medfører opdateringen af landsgennemsnittet ifm. efterreguleringen, at en kommune kan opnå markant øgede indtægter fra indkomstskat, men ingen eller kun marginal ændret udligning.
- Det skyldes, at kommunens og landets efterreguleringsgrundlag for udligning øges parallelt.
- De øvrige regneregler for opgørelse af den enkelte kommunes skat og udligning ændres ikke.
- Det gælder både den foreløbige opgørelse af skat og udligning og den endelige opgørelse i forbindelse med efterreguleringen.
- Ændringen af ordningen for selvbudgettering tager dermed først og fremmest udgangspunkt i den lokale udvikling af eget folketal og udskrivningsgrundlag.
- Den nye ordning ændrer ikke på, at kommunernes samlede selvbudgetteringsgevinst/-tab fortsat bliver modregnet i bloktilskuddet, men modregningerne vil typisk være mindre end efter den nuværende ordning.
- Desuden rummer den nye ordning et "sikkerhedsnet" for størrelsen af modregningerne for kommuner, der har valgt statsgaranti.
- Overstiger selvbudgetteringsgevinsten 1,5 mia. kr. fordeles den overskydende modregning på selvbudgetteringskommunerne efter størrelsen af deres gevinst.

Dato: 18. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00734
Dok. ID: 3546580

E-mail: PSN@kl.dk
Direkte: 3370 3385

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 1 af 2

Nuværende ordning for selv-budgettering

Foreløbig beregning:

- Kommunen udlignes i forhold til landstallene i garantigrundlaget

Efterregulering:

- Oplysninger om kommunen og landet opdateres
- Kommunen udlignes i forhold til de opdaterede landstal

Modregninger i bloktilskuddet:

- Kommunernes selvbudgetteringsgevinst i den foreløbige beregning og efterreguleringen modregnes i bloktilskuddet.

Ny ordning for selvbudgettering

Foreløbig beregning:

- Kommunen udlignes i forhold til landstallene i garantigrundlaget

Efterregulering:

- Oplysninger om kommunen opdateres
- Kommunen udlignes i forhold til landstallene i garantigrundlaget

Modregninger i bloktilskuddet:

- Kommunernes selvbudgetteringsgevinst i den foreløbige beregning og efterreguleringen modregnes i bloktilskuddet.
- Overstiger gevinsten 1,5 mia. kr. fordeles modregningen over grænsen efter gevinsten på selvbudgetteringskommunerne.

Dato: 18. februar 2025

Sags ID: SAG-2025-00734
Dok. ID: 3546580

E-mail: PSN@kl.dk
Direkte: 3370 3385

Weidekampsgade 10
Postboks 3370
2300 København S

www.kl.dk
Side 2 af 2